

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд «Озарения в полите на Витоша. Летопис на ранното кино в София (1896 – 1915)»

за присъждане на научна степен Доктор на науките на д-р Петър Кърджилов

по процедура обявена в Институт за изследване на изкуствата, БАН,

в сектор «Екранни изкуства»

от проф. д-н. Мая Димитрова – хабилитирана в научно направление 8.4., Театрално и филмово изкуство

Когато се говори за нестандартно в обичайната практика за докторски разработки обемно произведение като «Озарения в полите на Витоша.» с автор д-р Петър Кърджилов, резултат от задълбочен и многолетен научно- изследователски труд, се поставя във фокус и въпросът за критериите за неговото оценяване като научно постижение. Очевидно и критериите трябва да се разширят до нестандартния размер на текста. Разбира се, съобразявайки се с факта, че критериите за качествена оценка за такъв мащабен труд съществуват в практиката на научната ни общност. В случая с този труд, който е отпечатан и е получил критически отзиви от утвърдени учени в специализирани научни издания задачата е облекчена, поради познаването и приемането му като постижение от четящата специализирана аудитория в последните три години. Подложен е на стандартната в такива случаи скала за оценки и е заслужил най-високи похвали. Съобразявайки се с установените правила за остойността на дисертационни трудове за придобиване на научната степен Доктор на науките, ги прилагам традиционно и за труда, обект на настоящия анализ в даденото становище.

Самият факт на неговото отпечатване с финансовата подкрепа на обществени фондове и институции подчертава неговата обществено-полезна и културно издигаща роля.

Заявявам категорично, че на тези общоприети от научната ни общност критерии трудът обективно отговаря в качество и, разбира се, в обем.

Той обхваща определен много ранен период от развитието на феномена кино на територията на България 1896-1914. Разработката на спорадично изследвания в нашето родно изкуствознание период допринася за обогатяването с нови знания върху определената в ясни времеви граници територия. Той се опира на съществуващите научни и популярни изследвания в разработки на предхождащи трудове на български автори, като изчерпва възможните такива в сферата на кинознанието, засягащи периода

добросъвестно и в режим на научен диспут с аргументите на различни изследователи на периода до ПСВ в българския кинопейзаж. Самото съсредоточаване в периода от появата на кинофеномена в световен мащаб в края на 19. век до времето на появата на първия български игрален филм има собствена стойност като обособяване на специфична територия на научно дирене в интердисциплинарно поле. Изследват се социо-културни пространства с акцент върху промовирането у нас на най-доброто от световното аудиовизуалното производство в периода. Кинофеноменът, в развитието му на българска територия, се разглежда от позицията на отчитане на глобалните процеси в световната киноиндустрия и киноразпространение и реализацията на хроникални заснемания и други киноактивности на водещите световните фирми на наша територия. Привеждат се исторически дискурсивни аргументи за защита на ясно формулираната още в уводната част на разработката теза за интегралното, равноценно на световните практики присъствие на българските цивилизационни стойности в период на въздигането на националната ни културна идентичност в следосвобожденска и наскоро обединена България. Ролята на филмовото разпространение и създаването на постоянен приток от образци на световни кинопроизводители за нашето интегриране в прогресивните културни процеси е оценена като позитивен феномен и съществен обществено-политически фактор, в достойната му роля на лакмус за проявяване на прогресивното ни развитие на млада европейска държава и нация със стар дух. Подход, носещ и създаващ самочувствие. Достоеен за висока научна оценка. Освен това, облечен в уникално своеобразното авторско изразяване на Кърджилов – хамелеонско спрямо обекта и коментирания източник.

Спецификата е поливалентната оценъчна система, на която е подложен този многобагрен паноптикум на българския културен живот. В този смисъл, подходът на автора Петър Кърджилов е уникален и в много отношения отговаря повече на концептис постмодерни критерии за оценка на научното знание, в което има място и за парадокси и за съвместяване на привидно несъвместими обективности като стойности в талвега на културното състояние на обществото от онова време. Приемам този критерий на оценка, като се има предвид, логиката на Жан-Франсоа Лиотар, че «Постмодерното е това, което въвежда непредставимото в самата представа.» Атрактивен е задочният спор, който авторът води сам със себе си, и в който въвлича и своите внимателни читатели, за приоритетите които дава в научния си текст на модерния или на постмодерния подход. Отговорите му са от постмодерен тип. Подчинен е на Роланд Бартовата амбивалентна логика И-И.

Днес Петър води своеобразен диалог едновременно с историческите сведения – изворите и със слушателите си – читатели. Хем разчита на малкия разказ – „простонародния“ по Лиотар, хем не изпуска от очи и големия исторически дискурс. Обединява в едно модерния поглед на историчното мислене и заиграването в аудиторията в постмодерен стил на подредбата на логиките и изязяването на стила на описанието на културно-историческата среда, развитието на обществените институции и мястото на новото развлечение за тълпите, което се оказва значим фактор в общественото развитие във важната епоха на прехода между вековете. Авторът се докосва се, без да я назове с тези думи до логиката, че и у нас сме преживели прочутата европейска „Бел епока“. Предлага правила на импровизацията, в която доказателството на извора не липсва, но и интерпретацията му е един задочен разговор със разнообразието от аргументи, включително негови собствени, еволюирали във времето. Езикът му е хем научният – този на изследователя, хем изпъстреният с аналогии от речта на епохата, за която се води коментарът. Трансфера на време в новия локус на историческото или на постисторичното осмисляне на времето и фактите „преди“, е територията на тази игра. Иначе „времето“ във всевъзможни конотации е основният обект на обиграване в собствената му логическа постройка. Той открива мотивация да поставя човешките логики във абстрахиращи времеви легитимации за реалност на едно или друга събитие, но в крайна сметка остава при съчувствието си към творещия човек, независимо кога се случва това. В епохата на направата на един стар – може би първи филм в България от българи и във времето на неговото осмисляне от един непърви изследовател, който се обръща към анонимно множество в стотици странци, за да им даде на всеки от потенциалните си читатели повече от един аргумент те да изтъкат своята логическа канава и да вместят в нея рисунька на интерпретативните си и интелектуални заигравания. Той прави своите ясни лични открития и аргументира преосмислянето на изследованата епоха в изкуствоведски, културологичен и психосоциален аспект. Това е респектиращ резултат от труда му. Подхождайки често с атрактивен публицистичен патос в защита на тезите си, авторът имплицитно ни отвежда и на територията на анализа. Негов, на други изследователи, във времето преди и сега. Но винаги заедно с един безпощаден предимно към себе си като автор на истории за киното въпрос – „С какво право точно аз давам тези оценки?“. Отговорите дава пак самият автор – познатият на колегиалната общност бате Пешо. Прави го и с неподражаема фриволност, като често формулира въпроси, на които сам заявява, че не би могъл да даде още отговори, защото изворите до които е достигнал не му позволяват

да бъде категоричен. Такъв подход има предимно в обобщаващите абзаци, към които коректно се придържа авторът в структурата на разработката. Да формираш собствена научна територия на изследването и да въвлечеш на нея други изследователи е значим принос на този научен текст. Самото поставяне на изследователски проблеми с точно формулирани въпроси маркира пред бъдещи изследователи репери на научно дирене. Методологията на тяхното подреждане в изследователски голям текст вече е зададена от д-р Петър Кърджилов.

Д-р Петър Кърджилов се превръща в своеобразен културен преводач на историческите сведения – изворите от архивите – към читателите

Наличният научно-изследователски справочен апарат е самостоятелен ценен принос на разработката. На източниците и на имената. Изготвянето му двуезиково, на български и английски език, позволява използването му в широкия обхват на международната научна общност и създава реноме на националната киноведска общност по света. Трудът прави достъпни културните постижения по българските земи на международна аудитория и сам по себе си е доказателство за развитата от автора основна теза за ценностното присъствие на културната среда в България в глобален контекст, както в прехода между 19-ти и 20-ти век, така и днес.

Методологията на тяхното анализиране в голям изследователски текст научно убедително е зададена от Кърджилов. С такъв основен принос на разработката, разглеждана тук като текст за присъждане на научната степен Доктор на науките, д-р Петър Кърджилов е направил достатъчно, за да бъде потвърдено, че е защитил своите претенции на задълбочен учен, добросъвестен архивист и внимателно обглеждащ фактите изследовател, който едновременно с това обладава и уникален аналитичен стил.

Качества, с които е защитено удостоверяването му с тази научна степен, за което убедено пледирам.

24. 08. 2018

Подпис:

/проф. д.н. Мая Димитрова/